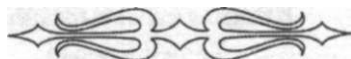

Міржақып Дулатұлы

ОЯН, ҚАЗАҚ!

Байбатыр Ержанұлы

ТҰР, ҚАЗАҚ!

Әбілқасым Арғыни

ЖАТПА, ҚАЗАҚ!

Т

**Алматы
2016**

ӘОЖ 821.512.122-1
Д79

*Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Шыыстану факультетінің ғылыми кеңесі ұсынған*

Кітапты құрастырғандар:

Төрәлі Қыдыр,

филология ғылымының кандидаты;

Камшат Мұхтаева,

магистр

Жауапты шығарушы:

Ұлан Еркінбай,

филология ғылымының кандидаты, доцент

Дулатұлы М. ОЯН, ҚАЗАҚ!;

Бржанұлы Б. ТҮР, ҚАЗАҚ!;

Д79 Аргыни Ә. ЖАТПА, ҚАЗАҚ!: Өлеңдер / Құраст.: Төрәлі Қыдыр,
Камшат Мұстаева. - Алматы: «Таңбалы», 2016. - 188 бет.

ISBN 978-601-80633-0-5

Кітапқа XX ғасырдың басында жарық көрген «Оян, қазақ!», «Түр, қазақ!» және «Жатпа, қазақ!» кітаптары араб әліппесінен бүгінгі емліге түсіріліп, құрастырылып беріліп отыр. Қазақ халқының өркениет көшінен кеш қалып қоймауын күйіттеп қолдарына қалам алған Міржақып Дулатұлы, Байбатыр Ержанұлы һәм Әбілқасым Аргыни жырларының бүгінгі ұрпаққа да берер тәлім-тәрбиесі мол. Сол кезде көтерілген ел мен жер тағдыры, ғылым мен білімге үмтылу мәселелері бүгінгі күнде де өзектілігін жойған жоқ. Сондықтан да бұл кітап көпшілік қауымға арналады.

ӘОЖ 821.512.122-1

978-601-80633-0-5

© Қыдыр Т., 2016

АҚЫЛДАСТАР АЛҚАСЫ:

Аққұлұлы Сұлтанхан,
филология ғылымының кандидаты;

Қамзабекұлы Дихан,
филология ғылымының докторы,
КР ҰҒА корреспондент-мүшесі;

Қыдырәлі Дархан,
тарих ғылымының докторы, профессор;

Омаров Бауыржан,
филология ғылымының докторы,
КР ҰҒА корреспондент-мүшесі;

Шәріп Амантай,
филология ғылымының докторы, профессор;

Ісімақова Айгүл,
филология ғылымының докторы, профессор

ҚҰРАСТЫРУШЫДАН

Бірнеше ғасыр бойына ғылым мен білімнің ордасы болған мұсылман елдерінің соңғы үш ғасырда «қалың ұйқыға» кетіп, өркениет көшінен кеш қалыш бара жатқаны сол кездегі ел қамын жеген жандарды ойландырмай қоймаған. Орта ғасырларда небір даналар мен данышпандарды тәрбиелеп шығарған мұсылмандардың XX ғасырдың басында өзге дін өкілдерінен артта қалып отырғаны, расында да, аянышты жағдай еді. Бір кездері Шығыстың шәкіртіндей болып көрінген Батыс соңғы ғасырларда ғылым мен білімде алға озып, «ұйқыда жатқан» мұсылман елдерін бірінен кейін бірін отарлап жатқан тұсы еді. «Бұл не қылған ұйқы? Біз неге өркениет көшінен артта қалып қойдық?», - деген сұрақтар ұлт қамын жеген ұландарды мазалай бастаған. Өз халқының өркениет көшінен қалып қойғанына алаңдаушылық білдірген ұлт жанашырлары қолдарына қару орнына қалам алып, оқу-ағартушылық жағына ден қойды. Бұрыннан қалыптасқан дәстүрлі оқу жүйесін заман талабына сай жаңартып, бүгінгі жас талабаларды жаңаша оқыту мәселесін көтере бастады. Сондықтан да Шығыс мұсылман халықтары әдебиеттануында XX ғасырдың басын «Аср-е бидор» яғни «Ояну ғасыры» деп атады.

Алғашында қадімшілдер мен жәдидшілердің арасындағы тартыс, жәдидшілердің негізінде түркішілдердің шығуы, содан кейін өз ұлтының қамын жеген ұлтжандылардың бой көрсетуі мұсылман халықтарында, соның ішінде түркі халықтарының бәріне тән қасиет еді¹. Ортағасырлық шығармаларда кеңінен жырланған жалпы мұсылман үмбетінің орнына ел қамы, Аллаға ғашықтық сезімдерінің орнына отанға, туган жерге деген махаббат, мағрифаттың (Алланы тану жолдары) орнына мағариф (дүнияуи оқу-ағарту) мәселелері кеңінен көтеріле бастады. Шығыс мұсылман әдебиетінде көтеріле бастаған мұндай мәселелер қазақ әдебиетінде де көрініс берді.

¹ Бұл туралы белгілі әдебиеттанушы ғалым Д.Қамзабекұлының зерттеулерінде көп жазылғандықтан да, кеңірек тоқталғанды артық санадық.

£ ? Ч Ф Г ^

Сондықтан да Сұлтанмахмұт Торайғыровтың «Қараңғы қазақ көпне, өрмелеп шығып күн болам, қараңғылықтың көгінде, күн болмағанда кім болам?» деп жырлағанындай, сол уақытта ұлт қамын жеген ақын-жазушылар көптеп шығып, ағартушылыққа ден қойды. Ақындар жалынды жырларымен қатар, жер-жерден шыға бастаған газеттерге де өткір мақалалар жазып, қазақ қоғамына ой тастауға тырысты. Кейбірінің шығармалары мен еңбектері Қазан, Орынбор шаһарларындағы баспаханалардан жарық көріп, көзі қарақты жандардың санасына ой салды. Сол кездегі ағартушылық әдебиет хақында соңғы ширек ғасыр көлемінде көптеген зерттеулер жазылып, біраз зерттеу еңбектері дүниеге келді. Солардың қатарында Ш.Елеуенов, Т.Жұртбай, А.Ісімақова, Д.Қамзабекұлы, А.Шәріп секілді т.б. ғалымдардың еңбектерін ерекше атап өтуге болады.

Міржақып Дулатовтың 1909 жылы Орынборда жарық көрген «Оян, қазақ!» атты кітабы XX ғасырдың басындағы қазақ қоғамына қатты әсер еткені белгілі. Ол кітаптың кіріспесінде: *«Дүниеге қатынасып жүрген, оңыған заттарымыз болмаса, біздің умуми² қазақ халқы пайдалы мәселелерден бейхабар еді. Себебі, дария қасындағы тамшы секілді, оңығандарымыз аздығынан, халықшыз шаһар ретінше емес, көшпелі әр жерде бытырап жүргендіктен, заман ахуалынан хабар білерлік оқуға өз тілімізде газет жоқтықтан, татар туғандарымыздың әдеби тілменен жазылған газеттері анық оқымаған халыққа түсініксіздігінен, дүниеде болып жатқан гажайып уә гарайыптан пайда ала алмай, біздің халық дүние сарайының бір қараңғы түкпірінде ұйықтап, ұмыт қалған секілді болып тұр»* деп жазып, алаш жұртының сол кездегі ахуалына аландаушылық білдірген болатын. Кітаптың мұқабасынан-ақ: «Көзінді аш, оян, қазақ, көтер басты, Өткізбей қараңғыда бекер жасты» деп, қараңғылықта қапысыз жатқан қазақты оятуға тырысты. Қазақ халқының бұрынғы һәм сол кездегі жағдайына шолу жасап, қоғамның мерез тұстарын ашып көрсетті. Міржақып Дулатовтың осы кітапта ғылым, білім, оқу ағартушылық, ел мен жер мәселесі хақындағы көтерген мәселелері сол кездегі ойлы жанға, әсіресе ақын жандыларға біраз ой тастады. Басқасын былай қойғанда, «Оян, қазақтың» ізімен «Тұр, қазақ!» және «Жатпа, қазақ!» кітаптарының жарық көруі соның жарқын дәлелі. Алаш

² жалпы

жұртының сол кездегі ауыр жағдайына алаңдаған Байбатыр Ержанұлы пен Әбілқасым Арғыши да өздерінің қоғамға айтар ойын Міржақып Дулатұлының әдіс-тәсілімен жеткізгенді дұрыс көрді. Сондықтан да «Тұр, қазақ!» пен «Жатпа, қазақтың» құрылымы, көтерер тақырыбы мен ішкі мазмұнына қарап, «Оян, қазақтың» дәстүрлі жалғасындай көрінетіні бар. Расында да XX ғасыр басындағы бейғамдық өмірді сын садағына алған ақындардың арман-тілегі, айтар ойы бір арнада тоғысып жатты. Десек те, әр ақынның сөз саптауы, жазу мәнері мен ой орамдары өздігімен ерекшеленіп тұрды.

1909 жылы Орынборда басылған «Оян, қазақтың» мұқабасы:

Көзінді аш, оян, қазақ, көтер басты,
Өткізбей қараңғыда бекер жасты.
Жер кетті, дін нашарлап, хал қарап боп,
Қазағым, енді жату жарамас-ты, -

деген жолдармен басылса, 1914 жылы Қазанда жарық көрген «Тұр, қазақ!» кітабы да:

Қазағым, халың жаздым бұ кітапқа,
Алыңыз оқуменен ілтипатқа.
Жер кетіп, халің нашар болып қалды
Аярып, мәз болмаңыз құр атакқа, -

деген шумақтармен ашылған. Осыдан-ақ, екі кітаптың бірдей сарында жазылғанын аңғаруға болады. Тіпті, Міржақыптың өлеңдерінен қатты эсерленген Байбатыр ақын:

Көтеріп бастарыңды, оян, қазақ!
Болады ұйықтасаңыз енді ғажап,
Жер кетіп, халің хараб³ болып қалды,
Басыңа түсер байгүс енді азап....

Япырмай, ұймас па едің ұжмақ жерде,
Ұжмақ жерде дегенім басың төрде,

³ ойран

Оянбай бостан-босқа ұйықтап жатып,
Секілді болып қалдың жатқан көрде.

деген жолдармен өрілген «Оян, қазақ!» деген өлең де жазған.

Ал, 1917 жылы Ташкентте басылған Әбілқасым Арғынидың «Жатпа, қазағы» бұл «дәстүрді» сақтамағанымен де, көтерер тақырыбы мен ішкі мазмұны жағынан алдышғы екі кітаппен толықтай үндесіп жатыр.

Қазағым, мұнан бұлай қарап жатпа,
Муафық⁴ іс қылайық шариғатқа,
Ілгергі озғандарды қуыш жетпей,
Алашым, күнің келді осы шақта.

Қазағым, ғапілеттен⁵ көзіңді аш,
Ғапілетпен өтіп кетті бірталай жас,
Осындай бостандық күн келген уақытта,
Жастана жата бермей, көтерің⁶ бас, -

деп жазған ақын алаш баласының ғапілетте жатып қалмастан, мағарифқа яғни оқу-білімге талпыну керектігін ашып айтқан. Әбілқасым Арғынидың сол замандағы ел қамын жеген ұлтшылдардың туындыларымен, әсіресе, Міржақып Дулатұлының шығармашылығымен жақышнан таныс екендігі ешбір талас тудырмайды. Ақынның өзі де:

«Алаш»тан бұрын шықты «Қазақ» ғазет,
Ахмет Байтұрсынов жатқан жазып,
«Садикүл-кәләм»⁷ болып басқалардан,
Жәдидэ⁸ емлесіменен жатыр сызып.

Міржақып Дулатов ағаларым,
Сізді һәм бірнешеге санар едім,

⁴ лайық

⁵ қараңғылық

⁶ яғни, көтеріндер

⁷ «Шыншыл, тура сөз»

⁸ жаңаша

[^]чфт[^]

Қанатынды жайдың да әрі-бері,
«Ояннан» бергі жерде паналадың, -

деген жыр шумақтарымен нақтылап өтеді.

Әрине, XX ғасырдың басында қазақ даласында әртүрлі саяси платформалар мен концепциялардың қатар өмір сүргені белгілі. Қадімшылдар мен жәдидшілдердің, түркішілдер мен ұлтшылдардың арасындағы кейбір талас-тартыстардың бәрі де ұлттың болашағы жолындағы талпыныстар болатын. Алаш ардақтысы Ахмет Байтұрсынұлының «Ақ болсың, қызыл болсың, маған бәрібір. Мен қазақ мүддесін көздейтін үкіметті ғана жақтаймын», — деп жазғанындай, сол кездегі оқығандардың қай партияның жетегінде кеткеніне қарамастан, бәрінің де көздегені — ел қамы мен жер тағдыры болатын. Оны айтып отырғанымыз Молда Әбілқасым Арғынидың «Жатпа, қазағының» алғашқы беттері 1917 жылғы төңкеріс нәтижесінде билік басына келген коммунистерді мақтап, мадақтаумен басталады. Ақынның өзі: *«Құрметті оқушы әпенділерімізге үшбу соңғы назымды 1916 жылында 26-шы феуралда шығарылған еді. Баспаханаға бермекші болған уақытта мына хурият күні туып, ішінде бағзы бір сөздері хурият заманына муафық⁹ келмеген жиһаттен¹⁰ кейінге қалған еді. Енді муафық¹¹ келмеген сөздерді қойып үшбу назымның¹² аңыры және цосылды. Әлбетте, зұлматтың ішінде шыққан назым хурияттің¹³ ішіндегі назымнан заманы мұқаддам¹⁴ болған болса һәм мәртебеде муәхір¹⁵ болса керек деп, тәхір¹⁶ қылынды»,* — деп бұл кітап 1916 жылы баспаға дайын болғанымен де, сол кездегі саяси себептерге байланысты кейінге қалдырылғаны, соның нәтижесінде кейбір өлеңдердің «заман сұранысына» қарай жазылғаны, тіпті кейбір жыр жолдарының үстінен қайта қарап шыққанын айтып өтеді. Сондықтан да кітаптың бас жағынан орын алған:

⁹ лайық

¹⁰ себепті

¹¹ лайық

¹² елеңнің

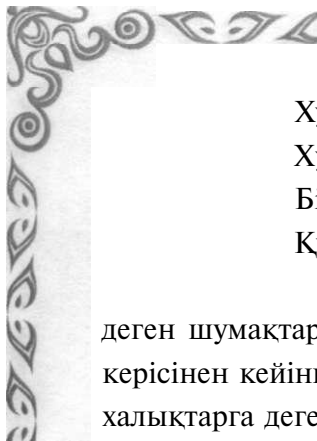
¹³ азаттықтың

¹⁴ ілгері

¹⁵ кешіктірілген

¹⁶ кешіктіру

Хурият құтты болсын дін-қарындас,
Хусусән¹⁷ ішіндегі нағыз Алаш.
Бір мың тоғыз жүз он жетінші деген жылы,
Құтылып зұлматтан көтердің бас.

деген шумақтарындағы хурият яғни азаттық 1917 жылғы қазақ төңкерісінен кейінгі кезең болатын. Себебі патшалық Ресейдің бұратана халықтарға деген озбырлығыш, бодандық саясатын билікке төңкеріс нәтижесінде келген коммунистер тоқтатып, барша адамзат баласына мейірім шуағын шашады деп сенгендердің қатарында Әбілқасым ақью да болатын. Алайда, бертін келе қандықол коммунистердің ұлт, дін, молда атауына жау болатынан молда Әбілқасым Арғыни да білген жоқ.

Ел мен жер, дін мен тіл - қазақ үшін қашанда қастерлі ұғым. Сондықтан да осыдан бір ғасыр бұрын жарық көрген үш кітапта да осы мәселелер кеңінен көтерілген. Сол заманда қазақ жерлерінің өзге ұлттардың (ақындар «мұжық», «қахол») иелігінде кетіп жатқаны барша жанды қатты алаңдатқан. Міржақыш ақын:

9.

8

Кір жуып, кіндік кескен қайран жерлер,
Мұжыққа, қош аман бол, барасың ба?

Қасиетті бабамыздың зираты,
Қалды ғой көшесінің арасында....
Қыскарып жер кеткен соң өрісіміз,
Қалды ғой жатақ болып қайран елдер.

Ащы су, бізге қалды шөл далалар,
Жаксы жер қалдырмады егін салар.

8

Қалайша тау мен тасқа баға алады,
Қоралы қой, қосты жылқы байларда бар, -

деп жырласа, Байбатыр Ержанұлы:

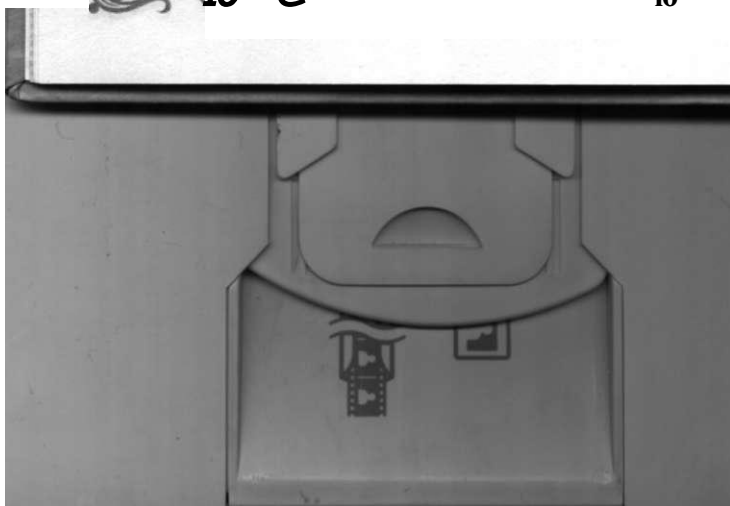
¹⁷ әсіресе

ю ^ е

^

ю

Кеттің ғой, жылай-жылай қайран қоныс,
Мекен ғып қоныш жатыр оған орыс,
Жиырмасыншы ғасырдың тап кезінде,
Хал кетіп, нашарланды біздің тұрыс.

Мысалы қара шыбыш қаптаған соң,
Қысқарды мал жаятын және өріс,
Жерді алып осындай таптап кетті,
Қалайша жөн болады қарап тұрыс, -

деген жыр жолдарын жазса, ал, Әбілқасым Арғыши:

Суы жоқ айдалада қазақ қалды,
Сулы өзен саз жайлардың бәрін алды,
Көшіп келіп қонатын шалғындарға,
Қахолдар суға айдап егін салды.

Барлық жер қалмады бұл қазақта,
Сонан бері түсіп жүр зор азапқа,
Пақырлардың көз жасын Құдай естіп,
Жолықтық хуриятлік¹⁸ бұл азатқа, -

деп жазған болатын.

Парсы әдебиетінің классигі, сопы шайыр Жәләлэддин Руми «Ұй-қыда жатқан халықты ояту үшін бір адамның ояу болуы жеткілікті», - деген екен. Сондықтан да заманынан озық туған ұландар қашанда өз халқының қамын жеп, қараңғы зұлматтан жарық нұрға алып шығуды көздеген. Осы жолда қолдарына қару емес, қалам алып, ауам халықтың кемшіліктерін басып айтып, олардың санасына ой салуға тырысқан. Міржақып, Байбатыр һәм Әбілқасым да қараңғылықта жатқан халқын «Оян!», «Тұр!», «Жатпа!» деп ұрандатып, оятуды қалады. Үш ақшынның да қоғамда қордаланып қалған ел, жер, дін, білім мәселелерін көтеріп, жыр жолдарын жазуларындағы мақсаты да қазақ халқының болашағы болатын.

«Оян, қазақ!», «Тұр, қазақ!», «Жатпа, қазақ!» кітаптарында көтерілген мәселелер бүгінгі күнде де өзектілігін жоғалтқан жоқ. Бүгінде де

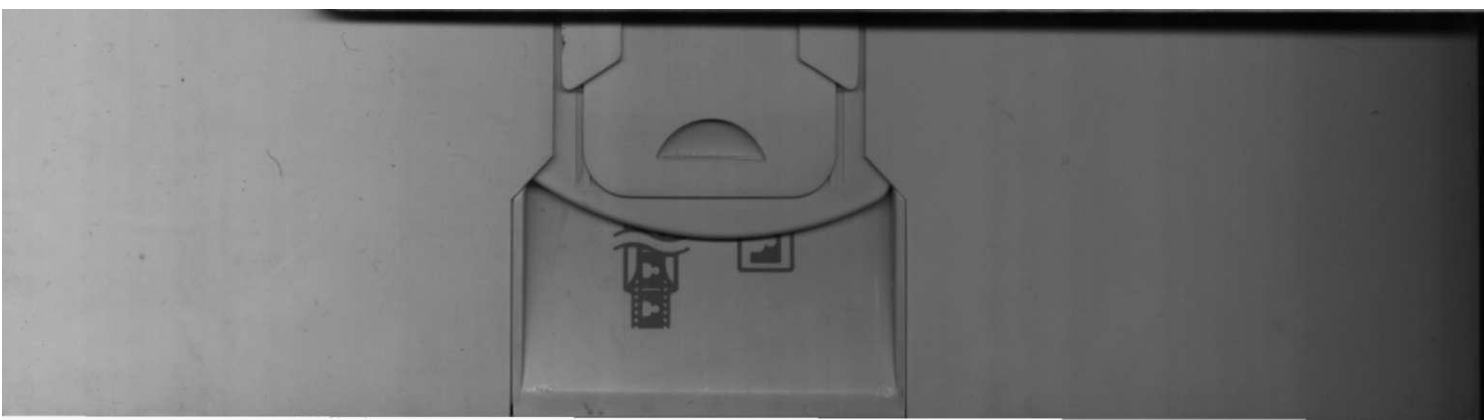
¹⁸ азаттық, бостандық

тіл, дш және жер мәселесі, ертең тағдыры кез-келген ұлт жандығаи мазалайтыны анық. Бір кездері Міржақыш ақынның *«Себебі, заманымыз күн сайын түрленіп келеді, мұнан бұрын өткен он бес жылменен бүгінгі халімізді салыстырсаңыз да аз уақытта көп таршылықта қалған секілдіміз. Әлі де болса бұрынғыдай қозғалмай, гапідікте жата берсек, енді аз заманда нешгк болашақпыз?»* деп жазғанындай, ірінің ұсақталып, ұсақтың жойылып кету қаупі тұрған бүгінгідей жаһандану заманында өзінің ұлттық құндылықтарын сақтамаған халықтың жойылып кету қаупі тұрғаны ақиқат. Сондықтан өткенге қайырылып, аталар сөзіне құлақ асу үшін Міржақып Дулатұлы, Байбатьф Ержанұлы мен Әбілқасым Арғынидың кітаптарыш қайта жарыққа шығарғанды дұрыс деп таптық. Әрине, үш шығарманың да түгел тілі шұрайлы, көркемдігі жоғары дей алмаймыз (Кейбір жерлерін қайта қарайтын, қайта түзейтін жерлері де болуы мүмкін). Десек те өз ұлтын сүйетін жандардың ұранындай болып көрінетін «Оян, қазақ!», «Тұр, қазақ!», «Жатпа, қазақтың!» бүгінгі жастарға да айтар ойы бар екені анық.

«Оян, қазақ!», «Тұр, қазақ!» һәм «Жатпа, қазақтың!» тілі - ортағасырда кеңінен қолданылған түркі жазба тілінің занды жалғасы. Шығармада араб, парсы сөздерінің көптеп кездесуі соның айғағы. Классикалық түркі әдебиетінде әуелде қария мен рәдифті (ұйқастарды) жасауда кеңінен қолданылған араб, парсы кірме сөздері бергін келе бүтіндей қолданысқа еніп, әдеби тілдің ажырамас бөлігіне айналды. Ғылымда қалыптасқан «Шағатай тілі - ескі өзбек тілі» деген қағиданы осышдай туындылар жоққа шығаратышы белгілі. Немесе ортағасырда кеңінен қолданылған әдеби тіл, тек, Шағатай ұлысында емес, соныгмен бірге Жошының қарамағында болған ұлы далада да кеңінен қолданылған болатыш. Сондықтан да XX ғасырдың басына дейін қазақ даласында кеңінен қолданылған кітаби тілді Қашқари, Баласағұн, Иасауи, Харазми негізін қалаған әдеби тілдің дәстүрлі жалғасы екенін ескеріп, шығармада кездесетін араб, парсы сөздерін аудармастан беріп, астығаа мағынасын ашып көрсеткенді жөн деп таптыш (Шығармаларда кездесетін араб, парсы һәм орыс сөздерін дәл транскрипцияламастан, қазақ тілінің фонетикалық ерекшелігіне иекмдеп берілді)¹⁹. Сондай-ақ, сол заманның әдеби тынысыю, автор

¹⁹ Осы салада ақыл кеңесін аямаған белгілі ғалым Дихан Қамзабекұлына айтар алғысымыз шексіз

қолтаңбасын барынша сақтау мақсатымен қолжазбаның бір-екі жеріне қалам тигізгеніміз болмаса, негізінен сол қалпында беруге тырыстық.

Әрі кітап авторларының тегі сол кездегі саяси жағдайларға байланысты «ов, ев» болып бұрмаланып жазылғаны ескеріліп, Дулатұлы, Ержанұлы деп түзетіп бергенімізді ерекше атап өткіміз келеді²⁰.

”9

Үш кітап та осы уақытқа дейін қадімше басылған тасбаспа (литографиялық) нұсқалардан дайындалып отыр. «Оян, қазақ!», (Орышбор, 1909 ж.) пен «Тұр, қазақтың!», (Қазан, 1914 ж.) екінші басылымдарын пайдаланғанды жөн деп таптық. Ондағы мақсат — соңғы басылым кашанда толық әрі сенімді нұсқа болуы тиіс деген ойдан туындады. Ал, Ташкентте (1917 ж.) жарық көрген «Жатпа, қазақтың!» басқа басылымдары болмағандықтан да, алғашқы басылымға жүгіндік.

Асты-үстіндегі нүктесіне байланысты мағынасы өзгеріп кететін араб каллиграфиясын көнерген қолжазбаларға қарағанда тасбаспа (литографиялық) кітаптарды зерттеп, зерделеу оңай болатыны белгілі. Десек те қадім үлгісінде басылған бұл кітаптарды қатеден ада дей алмаймыз. Сол кездегі Қазан, Ташкент шаһарларындағы баспаларда қырағы нашырлар (редакторлар) отыр дегенімізбен де, қате басылған, тіпті кейбір жолдары түсіп қалған жайттар да жиі кездеседі екен. Сондықтан да кітаптарда баспагерлер тарапынан түсіп қалған кейбір жерлерді ашып көрсетуге тырыстық.

Кітапты баспаға дайындау барысында Қазан университетінің (Татарстан) Н.И.Лобачевский атындағы Ғылыми кітапханасының қорындағы литографиялық кітаптармен қатар, Алматыдағы Орталық ғылыми кітапхананың Қолжазба және сирек кітаптар бөліміндегі нұсқаларды да кеңінен пайдаланғанымызды ерекше айтып өткіміз келеді.

«Оян, қазақ!» кітабы Наурызбай Ақбайұлының құрастыруымен 2003 жылы «Атамұра» баспасынан жарыққа шыққаны белгілі. Ал айда ол кітапқа «Оян, қазақта!» қамтылған шығармалармен қоса Міржақыптың басқа да туындылары енгізілген болатын. Біз қолдарыңыздағы бұл кітапты дайындау барысында 1909 жылы шыққан нұсқадағы шығармалармен ғана жұмыс жасағанымызбен де, осы салада

²⁰ Осындай ой тастаған алаштанушы Сұлтанхан Аққұлұлы мырзаға алғыс айтқымыз келеді

біраз еңбектенген Наурызбай Ақбайұлы дайындаған кітаптың бізге ізашар болып, көп көмегі тигені анық.

«Оян, қазақ!», «Түр, қазақ!» және «Жатпа, қазақ!» кітаптарын құрастырып жарыққа шығаруда ақыл-кеңестерін аямаған әрі рухани қолдау білдірген филология ғылымының докторы, профессор Айгүл Ісімақова, филология ғылымының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі Бауыржан Омаров, филология ғылымының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі Дихан Қамзабекулы, филология ғылымының докторы, профессор Амантай Шәріп, филология ғылымының кандидаты Сұлтанхан Аққұлұлы және тарих ғылымының докторы Дархан Қыдырәлі секілді ғалымдарға алғыс айтуды өзімізге шәкірттік парыз санаймыз. Сондай-ақ, қадімшеден бүгінгі емлеге түскен мәтіндердің үстінен қарап шыққан Дәулетбек Байтұрсынұлы, Саят Қампгыгер және Серікбол Хасан мырзаларға да өз ризашылығымызды білдіреміз. Мұндай кітап бүгінгі қазақ руханиятына қажет деп қаржылай көмек көрсеткен абзал жандарға да айтар алғысымыз шексіз.

Бұл кітапты шығарудағы мақсат-міндетімізді осыдан бір ғасыр бұрын жазылған Байбатыр Ержанұлының мына сөздерімен ашып көрсеткенді жөн көріп отырмыз: *«Мінеки, қазір де жиырманыш ғасыр біздің жастыуақытшызда кез келіп тұр; мен нақыр да кішкене ғана аз ілімімнің арқасында сол қызғалдақтай қуарып, өтіп кеткен соң, заманды босқа өткізбеумен тырысқан сыңылды бейшара халңшыздың мынадай аз уақытта болса да таршылықта калып, жерінен, суынан айырылуына һәм нашар халіне қашар малына себеп болып тұрған бимсіздігіне, өнерсіздігіне қайғырып, Ибраһим галейхиссаламды Намруд залым отқа салғанда, сол жанып тұрған отты сөндіремін деп тұмсығыменен бір тамшы су әкелген қарлығаштай мен-дағы халқымызға пайда келтірмек ниетімменен осы бір рисаланы майданға салып, түзеп жаздым».*

Филология ғылымының кандидаты,
доцент ТөрәліҚЫДЫР

